EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 10. 7. 2020
COM(2020) 325 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

TRETIA SPRÁVA V RÁMCI MECHANIZMU POZASTAVENIA OSLOBODENIA OD VÍZOVEJ POVINNOSTI

{SWD(2020) 132 final}

I. Úvod

Liberalizácia vízového režimu ďalej podnecuje realizáciu kľúčových reforiem v oblasti migrácie, bezpečnosti a spravodlivosti a uľahčuje medziľudské kontakty prostredníctvom oslobodenia štátnych príslušníkov tretích krajín od vízovej povinnosti v prípade pobytov v dĺžke nepresahujúcej 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia. Bezvízový režim zahŕňa aj povinnosti. Tretie krajiny musia nepretržite spĺňať požiadavky spojené s liberalizáciou vízového režimu a zabezpečiť, že neustále existujú podmienky pre dobre riadenú migráciu a bezpečnosť. Je to v súlade s holistickým prístupom Európskej komisie k riešeniu všetkých aspektov migrácie a bezpečnosti.

Táto **tretia správa** v **rámci mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti** vyplýva z povinnosti Komisie monitorovať nepretržité plnenie požiadaviek spojených s liberalizáciou vízového režimu zo strany tretích krajín, ktoré získali bezvízový prístup, a aspoň raz ročne predložiť správu Európskemu parlamentu a Rade[1]. Pokiaľ ide o geografický rozsah pôsobnosti, správa sa naďalej vzťahuje na tie krajiny, ktoré úspešne ukončili dialóg o liberalizácii vízového režimu. Štatistické údaje uvedené v správe odrážajú údaje Eurostatu za rok 2019 so zameraním na rozdiely medzi rokmi 2018 – 2019. Pokiaľ ide o politický vývoj v analyzovaných krajinách, podľa možnosti je opísaný stav až do uverejnenia tejto správy v júli 2020. Rovnako ako v prípade druhej správy v rámci mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti[2] zo 17. decembra 2018 (ďalej len „druhá správa“) sa aj táto správa zameriava na konkrétne oblasti[3], v ktorých sú potrebné ďalšie opatrenia s cieľom zabezpečiť udržateľnosť dosiahnutého pokroku. Medzi takéto oblasti patrí nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia, verejný poriadok a bezpečnosť (vrátane organizovanej trestnej činnosti, boja proti korupcii, presadzovania práva a boja proti praniu špinavých peňazí). Preto sa v tejto správe nevenuje pozornosť kritériám, pri ktorých sa zaznamenalo stabilné vykonávanie.

Pohyb v regióne západného Balkánu a Východného partnerstva sa výrazne znížil po tom, ako väčšina členských štátov EÚ a partnerských krajín v polovici marca zaviedla obmedzenia týkajúce sa pandémie COVID-19. Väčšina obmedzení v partnerských krajinách bola následne uvoľnená. Komisia 11. júna 2020 prijala oznámenie, v ktorom hodnotí uplatňovanie dočasného obmedzenia ciest do EÚ, ktoré nie sú nevyhnutné.[4] V súvislosti s krajinami susediacimi s EÚ Komisia uviedla, že je pripravená úzko prepojiť región západného Balkánu[5] s vykonávaním svojho spoločného európskeho plánu na zrušenie opatrení na zamedzenie šírenia COVID-19. V nadväznosti na to Komisia prijala 30. júna 2020 odporúčanie o postupnom zrušení cestovných obmedzení v súvislosti s cestami do EÚ, ktoré nie sú

[1] V súlade s článkom 8 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1806 zo 14. novembra 2018 uvádzajúceho zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov, a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti (Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018, s. 39).

[2] COM(2018) 496 final.

[3] Komisia v rámci balíka týkajúceho sa rozširovania EÚ o krajiny západného Balkánu, na ktoré sa vzťahuje bezvízový režim, a v rámci vykonávania príslušných dohôd o pridružení krajín Východného partnerstva naďalej monitoruje širší kontext situácie v oblasti vnútorných vecí a spravodlivosti, ktorý je relevantný aj z hľadiska plnenia záväzkov a kritérií týkajúcich sa liberalizácie vízového režimu.

[4] COM(2020) 399 final.

[5] Oznámenie Komisie o podpore západnému Balkánu v boji proti ochoreniu COVID-19 a pri obnove v období po pandémii [COM(2020) 315 final].

nevyhnutné, vrátane prvého zoznamu 15 krajín (Gruzínsko, Čierna Hora a Srbsko). Odporúčanie predstavuje prvý krok smerom k zrušeniu obmedzení a nadväzuje na postupný prístup, ktorý navrhla Komisia.

K tejto správe je priložený **pracovný dokument útvarov Komisie**, v ktorom sa uvádzajú podrobnejšie podkladové informácie o vývoji.

II. Posúdenie konkrétnych oblastí v súlade s kritériami na liberalizáciu vízového režimu

II.1. Západný Balkán

Albánsko

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu albánskym štátnym príslušníkom do priestoru Schengen+ znížil o 9 % (z 21 515 na 19 670), zatiaľ čo počet identifikovaných albánskych štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 6 % (z 32 355 na 34 410). Nelegálna migrácia albánskych štátnych príslušníkov je aj naďalej najvyššia spomedzi všetkých krajín západného Balkánu, ktoré boli analyzované v tejto správe. Miera odhaľovania albánskych štátnych príslušníkov používajúcich falošné doklady vrátane pasov EÚ sa v období od roku 2018 do roku 2019 zvýšila o 64 %.

Počet žiadostí o azyl, ktoré podali albánski štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa už štvrtý rok po sebe naďalej znižoval, pričom v roku 2019 bolo podaných 18 555 žiadostí v porovnaní s 19 615 žiadosťami v roku 2018. Pokles je teda na úrovni 5 %. Napriek klesajúcej tendencii bolo Albánsko v roku 2019, pokiaľ ide o počet žiadostí o azyl, na čele rebríčka krajín zo západného Balkánu oslobodených od vízovej povinnosti. Miera uznaných žiadostí o azyl[6] sa v roku 2019 znížila na 5,6 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 7,6 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 2 895 žiadostí o azyl, čo je o 44 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 50 % (v roku 2018 bola na úrovni 66 %[7]), pričom skutočne vrátených bolo 15 370 albánskych štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, tento pokles môže byť spôsobený spracúvaním mimoriadne vysokého počtu rozhodnutí, hromadením nespracovaných prípadov z predchádzajúcich rokov, prípadne sekundárnymi pohybmi.

Neopodstatnené žiadosti o azyl podávané albánskymi štátnymi príslušníkmi v členských štátoch EÚ a krajinách pridružených k schengenskému priestoru naďalej predstavujú problém, ktorý si neustále vyžaduje značné úsilie albánskych orgánov. Albánsko v tomto zmysle

[6] Na účely tejto správy sa miera uznaných žiadostí o azyl vypočíta ako podiel všetkých kladných rozhodnutí na prvom stupni (postavenie utečenca, doplnková ochrana, doplnková ochrana v zmysle vnútroštátneho práva) z celkového počtu rozhodnutí na prvom stupni.

[7] Miera návratu v určitom roku sa vypočíta ako pomer medzi počtom albánskych občanov vrátených v danom roku do Albánska z priestoru Schengen+ a počtom albánskych občanov, ktorým bol v tom istom roku vydaný príkaz k návratu.

naďalej vykonáva opatrenia na riešenie neopodstatnených žiadostí o azyl podávaných albánskymi štátnymi príslušníkmi. Albánske orgány zintenzívnili úsilie zamerané na zvýšenie informovanosti obyvateľov o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým režimom, ako aj o sankciách za porušenie týchto povinností. Naďalej organizovali informačné projekty a kampane a pravidelne zverejňovali príslušné informácie na webových sídlach vlády a prostredníctvom sociálnych médií.

Albánske orgány zlepšili aj operačnú spoluprácu s členskými štátmi EÚ, ktoré sú najviac postihnuté nelegálnou migráciou a neopodstatnenými žiadosťami o azyl, a posilnili kontroly albánskych štátnych príslušníkov cestujúcich do zahraničia vrátane maloletých osôb prostredníctvom dôkladnejších pohovorov pri odchode. V decembri 2019 Albánsko prijalo dodatočné opatrenia zamerané na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Albánsko ako prvá krajina západného Balkánu uzavrela s EÚ dohodu o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex)[8] a začala ju uplatňovať. Dohoda nadobudla platnosť 1. mája 2019 a následne 21. mája 2019 boli na albánske hranice s Gréckom nasadené spoločné tímy Frontexu. Začala sa tým nová fáza spolupráce EÚ a krajín západného Balkánu v oblasti hraníc. Napriek obmedzeniam, ktoré súvisia s vypuknutím pandémie COVID-19, táto operácia naďalej prináša dobré výsledky. K júnu 2020 sa do tejto spoločnej operácie zapojilo 20 členských štátov EÚ, pričom bolo zadržaných viac ako 12 000 neregulárnych migrantov.

V dôsledku pandémie COVID-19 Albánsko 16. marca 2020 uzavrelo svoje hranice a 24. marca následne vyhlásilo výnimočný stav. Výnimočný stav bol zrušený 23. júna. Od 22. marca boli zrušené všetky komerčné lety. Albánsko otvorilo 1. júna všetky pozemné hranice, ktoré má so svojimi susedmi. Počas tohto obdobia albánske orgány repatriovali zo zahraničia (najmä z EÚ) približne 2 500 občanov prostredníctvom charterových repatriačných letov. Niektoré komerčné lety (Viedeň, Belehrad a Atény) boli obnovené 15. júna.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Albánsky hovoriace organizované zločinecké skupiny sú zapojené do mnohých druhov nezákonnej činnosti a sú mimoriadne aktívne v širokej škále trestných činností v EÚ, hoci ich nemožno spájať len s Albánskom alebo albánskymi štátnymi príslušníkmi. Podľa Europolu patria albánski štátni príslušníci medzi najčastejšie oznamované osoby z krajín mimo EÚ, ktoré sú podozrivé zo spáchania závažných trestných činov. Patria medzi osoby, ktoré najčastejšie používajú falošné doklady pri letoch v rámci schengenského priestoru.

Albánsko pokračovalo v úsilí zlepšiť výsledky a účinnosť opatrení v oblasti presadzovania práva v rámci boja proti organizovanej trestnej činnosti. Výsledkom vyššieho počtu veľkých policajných operácií boli zatknutia významných osôb a dôležité obvinenia a trestné stíhania, ku ktorým došlo aj v dôsledku užšej policajnej spolupráce s členskými štátmi EÚ. Albánske orgány neustále preukazujú pevné odhodlanie bojovať proti obchodovaniu s marihuanou a proti jej pestovaniu. Albánsko je jediná krajina v regióne, ktorá tretej krajine umožnila zaviesť intruzívny monitorovací mechanizmus (letecké prieskumy vykonávané talianskou Guardia di Finanza s cieľom odhaliť a monitorovať marihuanové plantáže; operácia

[8] Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (EBCGA), všeobecne nazývaná Frontex.

spolufinancovaná EÚ). Existuje však značný rozdiel medzi počtom nových postúpených vecí a počtom vynesených konečných rozsudkov.

Vo februári 2019 Albánsko prijalo novú národnú stratégiu pre ručné a ľahké zbrane na obdobie 2019 – 2024. V apríli 2019 bolo zriadené koordinačné stredisko „Firearms“, ktoré sa však ešte musí plne integrovať do policajnej štruktúry, aby sa stalo úplne funkčným.

V rokoch 2018 a 2019 Albánsko vykonalo viacero legislatívnych opatrení s cieľom zlepšiť právny rámec v oblasti korupcie. Pokračoval celkový pozitívny trend, pokiaľ ide o výsledky vyšetrovaní, trestných stíhaní a odsúdení v boji proti korupcii, hoci právoplatné odsúdenia úradníkov na najvyšších úrovniach sú aj naďalej zriedkavé.

V januári 2020 albánska vláda prijala balík právnych predpisov, ktorým sa zavádzajú preventívne opatrenia s cieľom vystupňovať úsilie v boji proti korupcii, organizovanej trestnej činnosti a terorizmu s osobitným zameraním na zaistenie a konfiškáciu majetku získaného trestnou činnosťou. Prostredníctvom tohto zákona sa špeciálnej prokuratúre, ktorá bola vytvorená v rámci novovytvorenej špeciálnej štruktúry na boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, poskytuje súbor nových vyšetrovacích nástrojov.

Albánsko vykonáva dôkladnú a komplexnú reformu justície, ktorej cieľom je posilniť celkové úsilie zamerané na boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Súčasťou tejto reformy je aj dočasné prehodnocovanie všetkých sudcov a prokurátorov (proces preverovania), ktoré stabilne napreduje a prináša konkrétne výsledky. Preverovanie pokračovalo napriek vplyvu pandémie COVID-19. Hoci vypočutia boli dočasne pozastavené z dôvodu zákazu vychádzania, vyšetrovacie činnosti týkajúce sa preverovacích spisov pokračovali prostredníctvom diaľkovej komunikácie. Vypočutia v rámci preverovania sa obnovili 3. júna 2020. Celkovo 64 % doteraz spracovaných preverovacích spisov malo za následok odvolanie alebo dobrovoľné odstúpenie posudzovanej osoby. Proces preverovania a jeho výsledky sú aj naďalej dôležité na obnovenie dôvery verejnosti v súdnictvo a štátne orgány presadzovania práva.

V júni 2019 začal v Albánsku pôsobiť styčný dôstojník Europolu a v júli Europol oficiálne otvoril svoj styčný úrad v Tirane (prvý styčný úrad na západnom Balkáne). Ešte viac sa tým posilnila spolupráca medzi členskými štátmi EÚ a albánskymi policajnými príslušníkmi v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti a pomohlo sa zosúladiť úsilie zamerané na spoločný boj proti cezhraničným hrozbám a proti zločineckým sieťam.

V marci 2019 bola uzavretá pracovná dohoda medzi Albánskom a Európskym monitorovacím centrom pre drogy a drogovú závislosť (prvá na západnom Balkáne). Na základe tejto dohody možno albánskym orgánom poskytnúť kľúčové odborné znalosti, pričom sa podporuje ďalšia aproximácia albánskeho práva a politík zameraných na otázky súvisiace s drogami s právnymi predpismi EÚ.

Okrem toho 1. novembra 2019 nadobudla platnosť dohoda o spolupráci medzi Eurojustom a Albánskom. Na základe dohody sa bude ďalej uľahčovať justičná spolupráca medzi EÚ a albánskymi odborníkmi a posilní sa boj proti nadnárodnej organizovanej trestnej činnosti.

Albánsko ako jedna z prvých krajín západného Balkánu uzavrelo s Komisiou 9. októbra 2019 dvojstrannú vykonávaciu dohodu o boji proti terorizmu, ktorá nadväzuje na spoločný akčný

plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu[9]. Albánsko predložilo svoju prvú správu o vykonávaní dohody v júni 2020.

Počet odsúdených za pranie špinavých peňazí je aj naďalej nízky a ešte stále sa systematicky súbežne nevyšetruje financovanie terorizmu. Po prijatí „balíka Moneyval“ albánskym parlamentom v júni 2019 výbor Moneyval dospel k záveru, že celkovo Albánsko dosiahlo pokrok, pokiaľ ide o vykonávanie odporúčaní tohto výboru z roku 2018, ale ešte stále existujú určité nedostatky[10]. Finančná akčná skupina (FATF) 21. februára 2020 zaradila Albánsko do zoznamu jurisdikcií so strategickými nedostatkami v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a navrhla akčný plán zameraný na najzávažnejšie nedostatky. Tento plán zahŕňa opatrenia, ktoré sa majú vykonať do októbra 2021, s cieľom odstrániť Albánsko zo „sivej listiny“ FATF. Albánsko sa na vysokej politickej úrovni zaviazalo vykonávať akčný plán FATF. Plán sa začal vykonávať napriek kríze spôsobenej ochorením COVID-19, a to najmä uskutočnením analýzy rizík týkajúcej sa bankových produktov a služieb a zneužívania právnych subjektov. Očakáva sa, že albánsky parlament preskúma návrh zákona o štátnom občianstve, na základe ktorého v prípade, že bude prijatý, bude možné vytvoriť schému občianstva pre investorov. V októbri 2019 Komisia poslala albánskym orgánom list, v ktorom žiada v tejto súvislosti o objasnenie, pričom upozorňuje albánske orgány na inherentné riziká a možné dôsledky zavedenia tejto schémy. Komisia dôkladne monitoruje túto záležitosť a riziká, ktoré vyplývajú z možného zavedenia schémy občianstva pre investorov, a to najmä v súvislosti s bezpečnosťou, praním špinavých peňazí, daňovými únikmi, financovaním terorizmu, korupciou alebo infiltráciou zo strany organizovanej trestnej činnosti.

V rámci nariadenia (EÚ) 2018/1806[11] Holandsko 2. júna 2019 oznámilo Komisii, že čelí okolnostiam, ktoré by mohli viesť k aktivovaniu mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti v prípade Albánska. Obavy vyjadrené v oznámení súviseli predovšetkým s verejným poriadkom a bezpečnosťou, ale aj s nelegálnou migráciou a neopodstatnenými žiadosťami o azyl, ktoré podali albánski štátni príslušníci. Po podrobnom preskúmaní obsahu oznámenia a na základe dostupných informácií a príslušných údajov Komisia dospela k záveru, že neboli splnené podmienky na aktivovanie mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti v prípade Albánska.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Albánsko prijalo opatrenia identifikované v druhej správe a aj naďalej spĺňa kritériá liberalizácie vízového režimu. Podarilo sa dosiahnuť značný pokrok pri vykonávaní opatrení zameraných na boj proti nelegálnej migrácii vrátane posilnených hraničných kontrol. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať, ako aj spolupráca s EÚ a členskými štátmi v oblasti migrácie a bezpečnosti. Zároveň treba vynaložiť ďalšie úsilie na zabezpečenie zlepšenia a udržateľnosti výsledkov, najmä pokiaľ ide o neopodstatnené žiadosti o azyl a boj proti organizovanej trestnej činnosti.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

---

9 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

10 https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-albania/16809988c0.

11 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1806 zo 14. novembra 2018 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov, a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti (Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018, s. 39).

- posilniť opatrenia zamerané na riešenie nelegálnej migrácie a neopodstatnených žiadostí o azyl albánskych štátnych príslušníkov, a to aj prostredníctvom identifikácie a riešenia základných príčin a prostredníctvom organizovania ďalších informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- udržiavať a posilňovať aktívnu operačnú spoluprácu s agentúrami EÚ a s členskými štátmi EÚ, ktoré čelia migračnému tlaku prichádzajúcemu z Albánska, ako aj hrozbe v oblasti verejného poriadku a bezpečnosti, ktorú predstavuje zapojenie albánskych štátnych príslušníkov do organizovaných zločineckých skupín,
- zlepšovať účinnosť trestného stíhania a presadzovania práva v oblasti boja proti veľkej korupcii a organizovanej trestnej činnosti,
- zlepšiť výsledky, pokiaľ ide o prípady boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, a v plnej miere využiť podporu Komisie s cieľom posilniť kapacity na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Bosna a Hercegovina

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu štátnym príslušníkom Bosny a Hercegoviny do priestoru Schengen+ znížil o 20 % (z 5 320 na 4 270 v roku 2019), zatiaľ čo počet identifikovaných štátnych príslušníkov Bosny a Hercegoviny s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 10 % (z 3 915 na 4 290).

Počet žiadostí o azyl, ktoré podali štátni príslušníci Bosny a Hercegoviny, sa znížil o 17 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 1 895 žiadostí (v roku 2018 bolo podaných 2 280 žiadostí). Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 7,2 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 10,6 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 390 žiadostí o azyl, čo je o 26 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 40 % (v roku 2018 bola na úrovni 54 %), pričom skutočne vrátených bolo 1 495 štátnych príslušníkov Bosny a Hercegoviny. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, tento pokles môže byť spôsobený spracúvaním mimoriadne vysokého počtu rozhodnutí, hromadením nespracovaných prípadov niekoľko rokov po sebe, prípadne sekundárnymi pohybmi.

Krajina vyvinula veľké úsilie v oblasti kontroly hraníc a zvyšovania informovanosti verejnosti prostredníctvom cielených informačných kampaní zameraných na negatívne účinky zneužívania bezvízového režimu, a to potvrdzujú aj klesajúce počty neopodstatnených žiadostí o azyl podaných v priestore Schengen+ žiadateľmi z Bosny a Hercegoviny.

Dohoda s EÚ o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex) bola parafovaná v januári 2019 a na jej ratifikáciu sa stále čaká. Po nadobudnutí účinnosti nového nariadenia o európskej pohraničnej a pobrežnej stráži Komisia pracuje s Bosnou a Hercegovinou v záujme ratifikácie a nadobudnutia platnosti dohody o štatúte.

Bosna a Hercegovina musela naďalej riešiť problémy spojené s nelegálnou migráciou vrátane prechodu štátnych príslušníkov tretích krajín cez jej územie do priestoru Schengen+. Keďže v rokoch 2018 a 2019 sa zvýšil prílev utečencov a migrantov, orgány opätovne nasadili

príslušníkov pohraničnej stráže, ktorí boli k dispozícii. Treba však zlepšiť riadenie hraníc a migrácie, a to aj pokiaľ ide o prijímacie kapacity a koordináciu medzi inštitúciami, ktoré pôsobia na rôznych úrovniach verejnej správy. Koordinačný orgán pôsobiaci v rámci ministerstva bezpečnosti, ktorý zodpovedá za monitorovanie migračných trendov a v prípade kríz plní funkciu operačného strediska, nefunguje efektívne, a to najmä pokiaľ ide o pridelenie vhodných priestorov pre záchytné centrá a premiestnenie žiadateľov o azyl a migrantov na dostupné ubytovanie. Účinnému prístupu ku konaniam o azyle bránia závažné prekážky, ktoré vyplývajú z veľmi obmedzených ľudských zdrojov a operačnej kapacity.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Bosna a Hercegovina vyhlásila 18. marca stav živelných alebo iných pohrôm, čím sa obmedzil domáci a medzinárodný pohyb osôb. V subjekte *Republika Srpska* bol od 28. marca do 20. mája vyhlásený výnimočný stav. K 30. marcu boli všetky komerčné lety zrušené do 1. júna, keď sa lety obnovili.

Verejný poriadok a bezpečnosť

V krajine je zavedených niekoľko stratégií predovšetkým v oblasti organizovanej trestnej činnosti, obchodovania s ľuďmi a integrovaného riadenia hraníc. Právny rámec je však potrebné harmonizovať v celej krajine a ďalej zosúladiť s *acquis* Únie. V oblasti operačnej spolupráce orgánov presadzovania práva existujú systémové nedostatky v dôsledku nedostatočnej harmonizácie trestnoprávnych predpisov v rámci krajiny, ktorú zhoršuje slabá inštitucionálna koordinácia a veľmi obmedzená úroveň výmeny spravodajských informácií. Zločinecké skupiny pôsobiace v krajine využívajú právne a administratívne medzery. Finančné vyšetrovania a zaistenia majetku sú vo veľkej miere neúčinné.

Chýba dôsledný a vierohodný systém kontrol majetkových priznaní predstaviteľov súdnej moci. Treba posilniť boj proti praniu špinavých peňazí. Právoplatné odsúdenia v prípadoch veľkej korupcie sú veľmi zriedkavé a sankcie nie sú dostatočne odrádzajúce. Nedávno boli zistené prípady korupcie v športe. Proaktívny prístup zostáva základným prvkom boja proti prenikaniu trestnej činnosti do politických, právnych a ekonomických systémov.

Hoci dohoda o operačnej spolupráci s Europolom bola uzavretá v máji 2017, Bosna a Hercegovina doteraz nezriadila národné kontaktné miesto (napriek tomu, že sa to stanovuje v dohode), ktoré je potrebné, aby krajina mohla vyslať svojho styčného dôstojníka do Europolu a aby bolo možné nasadiť styčného dôstojníka Europolu v Bosne a Hercegovine.

Bosna a Hercegovina 19. novembra 2019 uzavrela s Komisiou dvojstrannú vykonávaciu dohodu o boji proti terorizmu, ktorá nadväzuje na spoločný akčný plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Bosna a Hercegovina prijala opatrenia identifikované v druhej správe; ďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu a podarilo sa jej dosiahnuť pokrok v oblasti boja proti zneužívaniu bezvízového režimu. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať. Očakáva sa však ďalšie zlepšovanie, predovšetkým pokiaľ ide o výzvy spojené s nelegálnou migráciou a potrebu zabezpečiť vhodné podmienky prijímania pre migrantov a utečencov, kontrolu hraníc a aktívne predchádzanie organizovanej trestnej činnosti a boj proti nej.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- zlepšiť kapacity reakcie na krízu a primerané pohotovostné plánovanie s cieľom zabezpečiť riadenie migračných tokov s ohľadom na ochranu, ako aj zabezpečiť fungovanie azylového systému, na všetkých úrovniach výrazne posilniť plnú zodpovednosť za riadenie migrácie a operačné koordinačné mechanizmy,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- posilniť kontrolu hraníc, predovšetkým hraničný dozor, vrátane identifikačných a registračných opatrení pri plnom dodržiavaní základných práv a zabezpečiť účinnú operačnú spoluprácu s členskými štátmi EÚ a Frontexom,
- pokračovať v úsilí uzavrieť dohodu o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex) s EÚ a bez ďalšieho odkladu zriadiť národné kontaktné miesto Europolu,
- posilniť predchádzanie korupcii a organizovanej trestnej činnosti vrátane prania špinavých peňazí a terorizmu a boja proti nim, a to najmä prijatím a vykonávaním právnych predpisov o konflikte záujmov a ochrane oznamovateľov, zabezpečením účinného fungovania a koordinácie protikorupčných orgánov a preukázaním pokroku, pokiaľ ide o dosahovanie dobrých výsledkov v rámci proaktívnych vyšetrovaní, obžalôb, trestných stíhaní a právoplatných odsúdení v prípade organizovanej trestnej činnosti a korupcie, a to aj veľkej korupcie,
- zvýšiť úsilie o posilnenie rámca na vymáhanie majetku prostredníctvom prijatia a vykonávania komplexnejšieho právneho rámca zameraného na konfiškáciu príjmov z trestnej činnosti, ako aj zlepšením kapacity príslušných orgánov, pokiaľ ide o ukladanie účinných a odrádzajúcich sankcií.

Čierna Hora

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

Počet odopretí vstupu do priestoru Schengen+ a aj počet identifikovaných čiernohorských štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom bol v roku 2019 aj naďalej nízky. V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu znížil o 9 % (z 515 na 470), zatiaľ čo počet identifikovaných čiernohorských štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 10 % (z 805 na 885). V roku 2019 nebolo zaznamenané neoprávnené prekročenie hranice.

Počet žiadostí o azyl, ktoré podali čiernohorskí štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa aj naďalej znižoval, pričom v roku 2019 bolo podaných 410 žiadostí a v roku 2018 až 640 žiadostí. V skutočnosti ide o najnižší počet zaznamenaný za posledných desať rokov. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 zvýšila na 4,9 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 4,1 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 110 žiadostí o azyl, čo je o 8 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 60 % (v roku 2018 bola na úrovni 73 %), pričom skutočne vrátených bolo 355 čiernohorských štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, tento pokles môže byť spôsobený spracúvaním mimoriadne vysokého počtu rozhodnutí, hromadením nespracovaných prípadov z predchádzajúcich rokov, prípadne sekundárnymi pohybmi.

Vzhľadom na uvedené trendy sa v roku 2019 nerealizovala žiadna celoštátna kampaň vysvetľujúca práva a povinnosti v rámci bezvízového styku. Čiernohorské ministerstvo

zahraničných vecí však vytvorilo elektronickú konzulárnu žiadosť, v ktorej sa čiernohorským občanom cestujúcim do zahraničia poskytujú potrebné informácie a sú v nej uvedené odpovede na otázky občanov v súvislosti so schengenskými pravidlami.

V posledných rokoch došlo ku konsolidácii a aktualizácii hlavných právnych predpisov a iniciatív v oblasti migrácie a azylu. Čierna Hora 7. októbra 2019 podpísala s EÚ dohodu o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex), ktorá nadobudla platnosť 1. júla 2020 a ktorou sa zabezpečuje nasadenie spoločných operácií. Ide o druhú krajinu západného Balkánu, v ktorej takáto dohoda nadobudla platnosť.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Čierna Hora 15. marca 2020 uzavrela svoje hranice, no nevyhlásila výnimočný stav. Všetky komerčné lety boli zrušené od 6. marca do 9. júna. Počas tohto obdobia čiernohorské orgány repatriovali približne 17 000 občanov zo zahraničia (najmä z EÚ) prostredníctvom činností vykonávaných príslušnými orgánmi vrátane charterových letov. Koniec epidémie COVID-19 bol v Čiernej Hore oficiálne vyhlásený 2. júna. Hranice sa následne otvorili pre krajiny, ktoré mali menej ako 25 aktívnych prípadov ochorenia COVID-19 na 100 000 občanov.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Obchodovanie s drogami je hlavnou trestnou činnosťou čiernohorských organizovaných zločineckých skupín a s tým sú spojené ďalšie bezpečnostné otázky. Čiernohorské organizované zločinecké skupiny zaoberajúce sa obchodovaním s drogami pôsobia vo veľkej miere za hranicami svojej krajiny. Čierna Hora je takisto vnímaná ako platforma na pašovanie cigariet.

Čierna Hora zlepšila medzinárodnú spoluprácu v boji proti organizovanej trestnej činnosti, a to viedlo k úspešným operáciám proti čiernohorským zločineckým skupinám v Čiernej Hore a v zahraničí. V roku 2019 boli zaistené veľké množstvá drog a boli zadržaní čelní predstavitelia zločineckých skupín. Pokiaľ ide o pašovanie cigariet, zlepšila sa spolupráca s colnými orgánmi členských štátov EÚ a s Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF), pričom sa uskutočnili tri rozsiahle vyšetrovania týkajúce sa pašovania cigariet a tri rozsiahle vyšetrovania týkajúce sa pašovania tabaku, ale v roku 2019 súdy v tejto súvislosti nikoho neodsúdili. Napriek zvýšenému úsiliu v tejto oblasti je počet konaní stále nedostatočný vzhľadom na odhadovaný rozsah pašovania tabaku z Čiernej Hory, do nej a cez ňu. Spolupráca s Europolom a Interpolom bola dobrá a príslušnými kanálmi sa vymieňa čoraz viac informácií.

V rámci cyklu politík EÚ/EMPACT (Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti) je Čierna Hora počas roku 2020 intenzívne zapojená do plnenia priority týkajúcej sa „nedovoleného obchodovania so strelnými zbraňami“ pod vedením Španielska, a to najmä tým, že sa podieľa na vedení jednej z operácií. Čierna Hora sa ako jeden z prvých partnerov zo západného Balkánu podieľa na vedení operácie v rámci priority EMPACT. Čierna Hora sa zúčastňuje aj na niekoľkých operáciách v rámci iných priorít EMPACT, ktoré sú zamerané na obchodovanie s drogami, sexuálne vykorisťovanie detí, napomáhanie nelegálnej imigrácie a organizovanú majetkovú trestnú činnosť.

Závažným problémom je korupcia. Hoci v súčasnosti sa finančné vyšetrovania začínajú v skorších fázach vyšetrovaní trestných činov, než ako to bolo v minulosti, ešte stále sa nezačínajú systematicky vo všetkých prípadoch korupcie. Pretrvávajú obavy, pokiaľ ide

o nízky počet odsúdených a o rozsiahle využívanie dohôd o vine a treste, ktoré vedú k politike miernych trestov.

Začiatkom roku 2019 bol zriadený úrad pre vyhľadávanie majetku v rámci oddelenia polície, ktoré je zodpovedné za medzinárodnú policajnú spoluprácu. Napriek určitému pokroku je potrebné zlepšiť výsledky týkajúce sa zmrazovania a konfiškácie majetku.

Naďalej sa vykonávala stratégia kontroly a obmedzenia používania ručných a ľahkých zbraní a streliva na obdobie 2019 – 2024 a akčný plán týkajúci sa potláčania nezákonného obchodovania so strelnými zbraňami medzi EÚ a regiónom juhovýchodnej Európy (2015 – 2019). Koordinačné stredisko „Firearms“ bolo zriadené a začalo fungovať.

Už druhý rok po sebe Čierna Hora v decembri 2019 zmenila zákon o predchádzaní praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu s cieľom zapracovať zmeny inštitucionálnej štruktúry finančnej spravodajskej jednotky (FIU). Cieľom zmien bolo zabezpečiť súlad s odporúčaniami FATF predovšetkým prostredníctvom zaistenia nezávislosti a operačnej autonómie jednotky FIU, hoci táto jednotka je v súčasnosti z administratívneho hľadiska oddelením polície. V máji 2020 výbor Moneyval oficiálne vylúčil Čiernu Horu z procesu následného sledovania vzhľadom na to, že krajina vykonala dostatočné opatrenia na odstránenie nedostatkov, ktoré sa zistili v roku 2015. Zákon o medzinárodných reštriktívnych opatreniach ešte treba zmeniť tak, aby bol v súlade s *acquis* Únie. Nadviazalo sa na počiatočné výsledky, pokiaľ ide o pranie špinavých peňazí, čo odráža silnejšie zameranie a čoraz väčšie kapacity orgánov presadzovania práva v tejto oblasti. Počet právoplatných odsúdení a konfiškácií majetku v prípadoch prania špinavých peňazí však zostáva nízky. Treba sa zaoberať systémovými nedostatkami v systéme trestnej justície vrátane spôsobu, akým súdy riešia trestné činy prania špinavých peňazí.

Čiernohorské orgány 19. novembra 2019 uzavreli s Komisiou dvojstrannú vykonávaciu dohodu, ktorá nadväzuje na spoločný akčný plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu.

Čiernohorská schéma občianstva pre investorov bola zavedená 1. januára 2019. Doteraz bolo predložených 24 žiadostí a hoci v piatich prípadoch bolo vydané kladné konečné rozhodnutie, ešte nebol vydaný ani jeden cestovný pas. Komisia dôkladne monitoruje riziká, ktoré by v súvislosti s touto schémou mohli vzniknúť v oblasti migrácie a bezpečnosti, a to najmä v súvislosti s praním špinavých peňazí, daňovými únikmi, financovaním terorizmu, korupciou alebo infiltráciou zo strany organizovanej trestnej činnosti, a neustále na tento problém upozorňuje čiernohorské orgány. Mali by sa vykonávať náležité hĺbkové analýzy a bezpečnostné kontroly.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Čierna Hora prijala opatrenia identifikované v druhej správe a naďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Podarilo sa dosiahnuť značný pokrok pri vykonávaní opatrení zameraných na riešenie problémov spojených s migráciou. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať, ako aj spolupráca s EÚ a členskými štátmi v oblasti migrácie a bezpečnosti. Zároveň treba vynaložiť ďalšie úsilie na zabezpečenie zlepšenia a udržateľnosti výsledkov v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- organizovať informačné kampane o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- predchádzať organizovanej trestnej činnosti a veľkej korupcii a bojovať proti nim, a to aj konfiškáciou príjmov z trestnej činnosti a zmrazením aktív a prijatím opatrení na obmedzenie využívania dohôd o vine a treste na výnimočné prípady,
- posilniť spôsobilosť polície, prokuratúry a súdov vyšetrovať, stíhať a rozhodovať v prípadoch prania špinavých peňazí v súlade s najlepšími postupmi EÚ.

Severomacedónska republika

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu štátnym príslušníkom Severného Macedónska do priestoru Schengen+ znížil o 12 % (z 3 185 na 2 815), zatiaľ čo počet identifikovaných štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 16 % (zo 6 010 na 7 000). Počet žiadostí o azyl, ktoré podali štátni príslušníci Severného Macedónska v priestore Schengen+, sa v roku 2019 znížil o 16 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 4 035 žiadostí a v roku 2018 bolo podaných 4 785 žiadostí. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 1,4 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 2,3 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 650 žiadostí o azyl, čo je o 59 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 78 % (v roku 2018 bola na úrovni 99 %), pričom skutočne vrátených bolo 3 005 štátnych príslušníkov Severného Macedónska. Keďže členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, tento pokles môže byť spôsobený spracúvaním mimoriadne vysokého počtu rozhodnutí, hromadením nespracovaných prípadov niekoľko rokov po sebe, prípadne sekundárnymi pohybmi.

Severné Macedónsko naďalej riešilo problémy spojené s nelegálnou migráciou. Legislatívny rámec riadenia vonkajších hraníc je vo veľkej miere zosúladený s normami EÚ a pri vykonávaní kontroly hraníc sa dodržiavali ľudské práva. V júli 2018 bola parafovaná dohoda s EÚ o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex), táto dohoda však ešte nie je podpísaná. Orgány do veľkej miery spolupracujú s agentúrou Frontex, a to aj ako pozorovatelia v spoločných operáciách. Treba posilniť inštitucionálnu a operačnú kapacitu národného koordinačného centra pre integrované riadenie hraníc vrátane IT a technických odborných znalostí. Príslušníci pohraničnej stráže, colníci a ďalšie orgány nemajú vzájomný prístup k databázam a neexistuje formalizovaný a bezpečný spôsob výmeny informácií s príslušnými bezpečnostnými službami.

Severné Macedónsko zorganizovalo viacero informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým režimom, aby svojim občanom poskytlo správne informácie a aby zabránilo zneužívaniu.

V decembri 2012 Severné Macedónsko zaviedlo úpravu zákona, ktorou by sa mohlo umožniť získanie občianstva na základe osobitného hospodárskeho záujmu. Komisia bude túto oblasť dôkladne monitorovať a zohľadní možné riziká súvisiace s plnohodnotnými schémami občianstva pre investorov, a to najmä v súvislosti s bezpečnosťou, praním špinavých peňazí, daňovými únikmi, financovaním terorizmu, korupciou alebo infiltráciou zo strany organizovanej trestnej činnosti.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Severné Macedónsko 16. marca uzavrelo svoje hranice a následne 18. marca zaviedlo výnimočný stav na po sebe nasledujúce časovo obmedzené obdobia. Výnimočný stav bol zrušený 22. júna. Od 18. marca boli všetky komerčné lety zrušené až do odvolania. Počas tohto obdobia orgány Severného Macedónska repatriovali zo zahraničia (najmä z EÚ) 3 032 občanov prostredníctvom charterových repatriačných letov. Severné Macedónsko otvorilo svoje pozemné hranice 26. júna.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Legislatívny rámec boja proti organizovanej trestnej činnosti je vo všeobecnosti v súlade s európskymi normami. Podarilo sa dosiahnuť určitý pokrok prostredníctvom ďalšieho zlepšenia výsledkov v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, prostredníctvom posilnenia spolupráce v oblasti presadzovania práva a prostredníctvom značného zlepšenia operačnej kapacity na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Od 1. januára 2020 sa začalo šesť vyšetrovaní proti 20 ľuďom, päť prípadov sa týkalo nepovolenej výroby narkotík, psychotropných látok a drogových prekurzorov a obchodovania s nimi, pričom jeden prípad sa týka obchodovania s ľuďmi (vrátane mladistvých) a prevádzačstva. Severné Macedónsko ďalej pokračovalo v predchádzaní všetkým formám organizovanej trestnej činnosti a korupcie a v boji proti nim. Ďalší pokrok sa podarilo dosiahnuť na operačnej úrovni prostredníctvom zlepšenia efektívnosti národného koordinačného centra pre boj proti organizovanej trestnej činnosti a prostredníctvom účasti na spoločných operáciách s členskými štátmi EÚ a so susednými krajinami. Trestný zákon Severného Macedónska je vo všeobecnosti v súlade s európskymi normami a kriminalizuje sa ním obchodovanie s ľuďmi, detská pornografia na internete, počítačová kriminalita a obchodovanie s drogami.

Zvýšil sa počet vyšetrovaní trestných činov, ktoré prokuratúra začala v súvislosti s organizovanými zločineckými skupinami. Väčšina vyšetrovaní a súdnych konaní sa týka obchodovania s drogami a prevádzačstva. Napriek určitému pokroku by orgány prokuratúry a presadzovania práva mali ďalej budovať operačnú kapacitu vrátane systematického vykonávania finančných vyšetrovaní. Naďalej je potrebné zlepšovať koordináciu a systémovú výmenu údajov. Nástroje krajiny na zmrazenie, správu a konfiškáciu majetku získaného trestnou činnosťou ešte stále nie sú dostatočne účinné. Treba zaviesť integrovanejší operačný prístup s cieľom účinne zabezpečiť vymáhanie majetku.

Severné Macedónsko 9. októbra 2019 uzavrelo s Komisiou dvojstrannú vykonávaciu dohodu o boji proti terorizmu, ktorá nadväzuje na spoločný akčný plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu[12].

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Severné Macedónsko prijalo opatrenia identifikované v druhej správe a naďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Podarilo sa dosiahnuť značný pokrok, najmä pokiaľ ide o informačné kampane o právach a povinnostiach v rámci bezvízového režimu a v oblasti boja proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti, ako aj pokiaľ ide o predchádzanie a úsilie zamerané na presadzovanie práva. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať. Očakáva sa však ďalšie zlepšenie vykonávania.

[12] https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- posilniť kontroly hraníc pri plnom dodržiavaní základných práv,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- naďalej zvyšovať účinnosť presadzovania práva v boji proti organizovaným zločineckým sieťam, najmä tým, ktoré sa podieľajú na obchodovaní s drogami,
- naďalej dosahovať dôveryhodné výsledky vyšetrovaní, trestných stíhaní a odsúdení,
- ďalej posilňovať boj proti korupcii,
- zintenzívniť vyšetrovanie a trestné stíhanie organizovaných zločineckých skupín vrátane tých, ktoré sa zaoberajú prevádzačstvom, praním špinavých peňazí a finančnými trestnými činmi.

Srbsko

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu srbským štátnym príslušníkom do priestoru Schengen+ znížil o 8 % (z 9 035 na 8 300), zatiaľ čo počet identifikovaných srbských štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 4 % (z 13 090 na 13 635). Počet žiadostí o azyl, ktoré podali srbskí štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa znížil o 5 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 6 075 žiadostí a v roku 2018 bolo podaných 6 425 žiadostí. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 4,8 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 7,0 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 1 015 žiadostí o azyl, čo je o 53 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 60 % (v roku 2018 bola na úrovni 77 %), pričom skutočne vrátených bolo 5 250 srbských štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, tieto výkyvy môžu byť spôsobené spracúvaním mimoriadne vysokého počtu rozhodnutí, hromadením nespracovaných prípadov niekoľko rokov po sebe, prípadne sekundárnymi pohybmi.

Dňa 19. novembra 2019 bola s EÚ podpísaná dohoda o štatúte európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex). Keďže EÚ dokončila ratifikačný postup, dohoda nadobudne platnosť po tom, ako ju Srbsko ratifikuje. Po nadobudnutí platnosti treba dohodu o štatúte začať uplatňovať čo najskôr, a to aj nasadením spoločných tímov Frontexu.

Pokiaľ ide o vízovú politiku, bezvízový štatút, ktorý Srbsko udelilo iným krajinám[13], ktoré sú v zozname EÚ obsahujúcom krajiny s vízovou povinnosťou, je naďalej zdrojom obáv z dôvodu možných migračných a bezpečnostných rizík, a preto je dôkladne monitorovaný.

Pre srbských štátnych príslušníkov sa priebežne organizujú informačné kampane zamerané na zvýšenie informovanosti o právach a povinnostiach v rámci bezvízového režimu.

[13] V *acquis* Únie sa stanovuje, že na štátnych príslušníkov Arménska, Azerbajdžanu, Bahrajnu, Bieloruska, Bolívie, Burundi, Číny, Guiney-Bissau, Indie, Indonézie, Jamajky, Kataru, Kazachstanu, Kuby, Kuvajtu, Kirgizska, Mongolska, Ománu, Surinamu, Tuniska, Turecka a Ruska sa vzťahuje vízová povinnosť pri vstupe do EÚ, zatiaľ čo Srbsko ponúka týmto štátnym príslušníkom bezvízový vstup na svoje územie.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Srbsko 15. marca uzavrelo svoje hranice a v ten istý deň následne vyhlásilo výnimočný stav. Výnimočný stav bol zrušený 6. mája. Všetky komerčné lety boli od 19. marca do 21. mája zrušené. Do 22. mája srbské orgány repatriovali zo zahraničia (najmä z EÚ) 5 637 občanov prostredníctvom charterových repatriačných letov.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Organizované zločinecké skupiny (najmä srbské) aj naďalej zohrávajú významnú úlohu pri obchodovaní s kokaínom a pri jeho distribúcii v EÚ. V Srbsku zostávajú zásoby zbraní, ktoré predstavujú riziko v rámci obchodovania so strelnými zbraňami.

Očakáva sa, že v blízkej budúcnosti bude uzatvorená pracovná dohoda medzi srbským Úradom pre boj proti drogám a Európskym monitorovacím centrom pre drogy a drogovú závislosť. Srbsko sa aktívne zúčastňuje na cykle politík EÚ na boj proti organizovanej a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti [2018 – 2021, Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT)]. V roku 2020 sa Srbsko podieľa na 15 operáciách v rámci platformy EMPACT (celkový počet operácií je 249). Od marca 2017 je do Europolu vyslaný srbský policajný styčný dôstojník. Na nasadenie styčného dôstojníka Europolu do Srbska sa stále čaká, a to napriek skutočnosti, že dohoda o tomto nasadení bola ratifikovaná v novembri 2019.

Pokiaľ ide o konfiškáciu majetku získaného trestnou činnosťou, Srbsko určilo finančnú spravodajskú jednotku patriacu pod ministerstvo vnútra, aby vykonávala funkciu úradu pre vyhľadávanie majetku, zatiaľ však ešte nie je plne funkčná. Srbsko implementuje zákon o organizácii a jurisdikcii štátnych orgánov v boji proti organizovanej trestnej činnosti, terorizmu a korupcii. Je však stále potrebné, aby orgány presadzovania práva a súdne orgány začali dosahovať presvedčivé výsledky v oblasti vyšetrovania, trestného stíhania a odsúdení v prípade závažnej a organizovanej trestnej činnosti. Zavedenie špeciálnych protikorupčných oddelení na vyššej prokuratúre pred dvoma rokmi začína prinášať výsledky, pričom počet odsúdení súdom prvého stupňa po trestnom stíhaní špeciálnymi oddeleniami stúpa.

Srbsko prispôsobilo organizačnú štruktúru polície na základe požiadaviek modelu policajnej práce založenej na spravodajských informáciách. V júni 2019 Srbsko prijalo stratégiu kontroly ručných a ľahkých zbraní na obdobie 2019 – 2024 so sprievodným akčným plánom; tieto dokumenty sa v súčasnosti vykonávajú. Zriadil sa tím na monitorovanie a výmenu všetkých operačných dát týkajúcich sa zbraní. Dohoda o spolupráci medzi Srbskom a Eurojustom bola podpísaná 12. novembra a platnosť nadobudla v decembri 2019. Srbské orgány 19. novembra 2019 uzavreli s Komisiou dvojstrannú dohodu, ktorou sa vykonáva spoločný akčný plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Srbsko prijalo opatrenia identifikované v druhej správe a ďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Podarilo sa dosiahnuť značný pokrok pri vykonávaní opatrení zameraných na riešenie problémov spojených s nelegálnou migráciou. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať, ako aj spolupráca s EÚ a členskými štátmi v oblasti migrácie a bezpečnosti. Zároveň treba vynaložiť ďalšie úsilie na zabezpečenie zlepšenia a udržateľnosti výsledkov, najmä pokiaľ ide o zosúladenie s vízovou politikou EÚ.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- zosúladenie s vízovou politikou EÚ, čo je základnou podmienkou pre nepretržité plnenie kritéria v oblasti riadenia migrácie,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- viac posilniť proces kontroly hraníc, predovšetkým hraničný dozor vrátane identifikačných a registračných opatrení pri plnom dodržiavaní základných práv,
- zabezpečiť včasnú akreditáciu a nasadenie styčného dôstojníka Europolu,
- dosahovať presvedčivé výsledky vyšetrovaní, trestných stíhaní a odsúdení v prípadoch organizovanej trestnej činnosti vrátane drog a prania špinavých peňazí na základe proaktívnych vyšetrovaní (vrátane systematického sledovania peňažných tokov a konfiškácie, ako aj účinného využívania osobitného vyšetrovacieho opatrenia na získanie príslušných dôkazov).

II.2. Východné partnerstvo

Gruzínsko

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu gruzínskym štátnym príslušníkom do priestoru Schengen+ zvýšil o 17 % (z 3 805 na 4 435) a takisto počet identifikovaných gruzínskych štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 26 % (z 9 400 na 11 845). Počet žiadostí o azyl, ktoré podali gruzínski štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa zvýšil o 9 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 21 570 žiadostí a v roku 2018 bolo podaných 19 730 žiadostí. Gruzínsko bolo už tretí rok po sebe naďalej hlavnou krajinou pôvodu žiadateľov spomedzi bezvízových krajín Východného partnerstva. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 4,1 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 4,7 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 3 795 žiadostí o azyl, čo je o 42 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 52 % (v roku 2018 bola na úrovni 65 %), pričom skutočne vrátených bolo 8 520 gruzínskych štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci v oblasti readmisie medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, táto znížená miera návratu by nemala byť pripisovaná nedostatočnej výkonnosti ani zmenám v spolupráci.
Gruzínsko s podporou EÚ vytvorilo elektronický systém správy prípadov readmisie (RCMS) používaný 17 členskými štátmi, ktoré opakovane vyjadrili spokojnosť s jeho používaním a oceňujú predovšetkým rýchlosť, s akou Gruzínsko spracúva žiadosti. Miera kladných odpovedí na žiadosti o readmisiu dosiahla 98 %. Tento systém sa často uvádza ako príklad osvedčeného postupu a technológie pre ďalšie tretie krajiny.

Neopodstatnené žiadosti o azyl podávané gruzínskymi občanmi v členských štátoch EÚ a krajinách pridružených k schengenskému priestoru naďalej predstavujú problém, ktorý si neustále vyžaduje značné úsilie gruzínskych orgánov. Žiadosti o azyl sa často zneužívajú na účely vyhľadania lekárskej starostlivosti v EÚ. Gruzínske orgány sa naďalej zaoberali týmto problémom a pracujú s Komisiou, agentúrami pre justíciu a vnútorné záležitosti a členskými štátmi EÚ na súbore operačných opatrení zameraných na obmedzenie nelegálnej migrácie a zníženie problémov súvisiacich s trestnou činnosťou. S cieľom riešiť zneužívanie bezvízového režimu Gruzínsko zmenilo Trestný zákon, v ktorom sa stanovuje, že je trestné napomáhať nelegálny pobyt gruzínskych štátnych príslušníkov v zahraničí, ako aj pomáhať

pri predkladaní falšovaných informácií so zámerom získať medzinárodnú ochranu (napr. azyl). Gruzínsko sa zaviazalo sprísniť postup zmeny priezvisk (nad rámec obmedzení zavedených v roku 2018) a v novembri 2019 prijalo zmeny zákona o postupoch na presadzovanie trestov nezahŕňajúcich odňatie slobody a probácie, prostredníctvom ktorých sa zaviedli prísnejšie predpisy a jasnejšie kritériá pri rozhodovaní o tom, či odsúdená osoba môže opustiť krajinu.

Gruzínske orgány zintenzívnili svoju spoluprácu s Frontexom v oblasti riadenia hraníc. Frontex na jar 2019 začal spolu s gruzínskymi orgánmi a členskými štátmi EÚ spoločnú činnosť s cieľom zmierniť tok neregulárnych gruzínskych migrantov prichádzajúcich na letiská v EÚ. V tejto súvislosti boli nasadení experti Frontexu, aby podporovali gruzínsku poriadkovú políciu na medzinárodnom letisku v Kutaisi a aby gruzínskym poriadkovým policajtom poskytovali poradenstvo v súvislosti s tým, či môže byť odlietajúcim gruzínskym cestujúcim umožnený vstup do priestoru Schengen+. V roku 2019 a na začiatku roku 2020 boli súbežne a doplnkovo mesačne nasadzovaní štyria gruzínski poriadkoví policajní dôstojníci na vybrané letiská členských štátov EÚ, aby pomáhali miestnym pohraničným orgánom ako pozorovatelia pri činnostiach v rámci osobitných kontrol. Táto operácia je momentálne pozastavená z dôvodu pandémie COVID-19.

V júni 2020 Komisia schválila novú pracovnú dohodu medzi Frontexom a Gruzínskom s cieľom bojovať proti nelegálnej migrácii a cezhraničnej trestnej činnosti, vymieňať si informácie a najlepšie postupy v oblasti riadenia hraníc vrátane návratu, a to aj prostredníctvom spoločnej analýzy rizík.

V rokoch 2019 a 2020 boli prostredníctvom nástroja technickej pomoci a výmeny informácií Európskej komisie (TAIEX) nasadení experti EÚ, aby gruzínskym orgánom poskytovali poradenstvo v oblasti potrebných zlepšení legislatívneho rámca na vykonávanie hraničných kontrol pred odletom.

Gruzínska vláda zrealizovala tri kolá informačných kampaní zameraných na zvýšenie informovanosti obyvateľov o pravidlách bezvízového styku s EÚ. Tretie kolo bolo osobitne zamerané na možných žiadateľov o azyl, pričom sa zdôrazňovalo, že každý gruzínsky štátny príslušník zodpovedá za dodržiavanie pravidiel bezvízového režimu.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Gruzínsko 18. marca uzavrelo svoje hranice a následne 21. marca vyhlásilo výnimočný stav. Výnimočný stav bol zrušený 22. mája. Od 21. marca do 30. júna boli všetky komerčné lety zrušené. Počas tohto obdobia gruzínske ministerstvo zahraničných vecí prostredníctvom charterových repatriačných letov repatriovalo zo zahraničia (najmä z EÚ) viac než 13 000 gruzínskych občanov.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Podľa hlásení sú organizované zločinecké skupiny z Gruzínska aj naďalej veľmi aktívne v rámci priestoru Schengen+ a zohrávajú významnú úlohu, pokiaľ ide o organizovanú majetkovú trestnú činnosť. Gruzínske organizované zločinecké skupiny v niekoľkých členských štátoch EÚ zmenili svoju činnosť z vlámaní do domácností na organizované krádeže v obchodoch. Niektoré skupiny sa na účely svojich operácií presťahovali aj do iných krajín. Do istej miery ide o výsledok spôsobený zvýšeným úsilím mnohých členských štátov EÚ v boji proti organizovanému zločinu v posledných rokoch. Od nadobudnutia platnosti bezvízového režimu niekoľko štátov EÚ oznámilo zvýšenie počtu gruzínskych žiadateľov o azyl medzi zadržanými zločincami.

Gruzínski páchatelia počítačovej kriminality boli zapojení do medzinárodnej zločineckej siete *GozNym*, ktorá bola v máji 2019 rozbitá medzinárodnou operáciou presadzovania práva s podporou Europolu[14].

Gruzínsko zintenzívnilo spoluprácu s Europolom v oblasti presadzovania medzinárodného práva a posilnilo sieť gruzínskych policajných ataše v EÚ. V rámci nedávno prijatého akčného plánu na roky 2019 a 2020, ktorý vychádza z národnej stratégie na boj proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2017 – 2020, Gruzínsko ešte viac posilnilo opatrenia proti organizovanej trestnej činnosti a naďalej posilňuje svoje moderné mechanizmy na analýzu trestnej činnosti prostredníctvom postupného zavádzania policajnej práce založenej na spravodajských informáciách.

Gruzínsko naďalej vykonáva protikorupčné reformy na základe protikorupčnej stratégie a akčného plánu na roky 2019 a 2020 so zreteľom na protikorupčné priority v jednotlivých sektoroch (súdnictvo, súkromný sektor, politická korupcia, obstarávanie atď.) a s ohľadom na odporúčania medzinárodných aktérov. Niektoré obavy z veľkej korupcie však pretrvávajú.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Gruzínsko prijalo opatrenia identifikované v druhej správe a naďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať. Hoci boli prijaté konkrétne opatrenia na riešenie problémov spojených s nelegálnou migráciou a trestnou činnosťou, sú potrebné ďalšie okamžité opatrenia na riešenie týchto problémov, predovšetkým rastúceho počtu neopodstatnených žiadostí o azyl.

[14] Zločinecká sieť využila malvér GozNym s cieľom ukradnúť odhadom 100 miliónov USD viac ako 41 000 obetiam, predovšetkým podnikom a ich finančným inštitúciám.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- posilniť operačnú spoluprácu s cieľom rýchlo dosiahnuť a udržať zníženie počtu neopodstatnených žiadostí o azyl podaných gruzínskymi štátnymi príslušníkmi v priestore Schengen+, najmä s cieľom systematickejším spôsobom riešiť otázky súvisiace so zdravotnou starostlivosťou, ktorá je jedným z motivačných faktorov na predkladanie žiadosti o azyl v EÚ,
- posilniť kontroly pred odletom, predovšetkým v prípade nízkonákladových letov na medzinárodných letiskách, pri plnom dodržiavaní základných práv a požiadaviek na ochranu údajov,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- posilniť cezhraničnú spoluprácu v oblasti presadzovania práva na účely boja proti gruzínskym organizovaným zločineckým skupinám a v rámci tohto procesu prioritne dokončiť reformu policajnej práce založenej na spravodajských informáciách.

<u>Moldavská republika</u>

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu moldavským štátnym príslušníkom do priestoru Schengen+ znížil o 3 % (z 8 170 na 7 940), zatiaľ čo počet identifikovaných moldavských štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 47 % (z 11 280 na 16 540). Počet žiadostí o azyl, ktoré podali moldavskí štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa zvýšil o 48 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 5 685 žiadostí a v roku 2018 bolo podaných 3 830 žiadostí. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 0,8 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 1,4 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 1 345 žiadostí o azyl, čo je o 7 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 63 % (v roku 2018 bola na úrovni 86 %), pričom skutočne vrátených bolo 4 720 moldavských štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci v oblasti readmisie medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, táto znížená miera návratu by nemala byť pripisovaná nedostatočnej výkonnosti ani zmenám v spolupráci. Moldavsko zaviedlo informačné kampane o bezvízovom styku a viacero opatrení zameraných predovšetkým na začlenenie zraniteľných komunít.

V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 Moldavsko 17. marca vyhlásilo mimoriadny stav a uzavrelo svoje hranice. Cestovné obmedzenia sa predĺžili do 15. júla 2020. Na začiatku pandémie bolo z EÚ repatriovaných 200 000 – 250 000 moldavských občanov. Tieto návraty môžu predstavovať zvýšené náklady pre sociálny systém spolu s poklesom príjmov z remitencií. Zo štatistík Národnej banky Moldavska (NBM) vyplýva, že v marci 2020 klesli remitencie o 12 % v porovnaní s rokom 2019.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Počas vykazovaného obdobia moldavské organizované zločinecké skupiny aj naďalej predstavovali závažnú hrozbu trestnej činnosti. V roku 2019 sa intenzívnejšie zapájali do podvodov v oblasti spotrebnej dane (najmä z tabakových výrobkov) a organizované zločinecké skupiny sa aj naďalej zapájajú do korupcie v oblasti športu. Moldavsko je

dôležitou krajinou pôvodu falšovaných alkoholických nápojov pašovaných do EÚ a hlavným zdrojom pašovaných a falšovaných cigariet; z tejto krajiny pochádzajú aj zruční technici pracujúci v nelegálnych továrňach na výrobu cigariet v EÚ. Moldavsko je tranzitnou krajinou nelegálnych drog pašovaných do EÚ (najmä heroínu). Podľa hlásení sú moldavské organizované zločinecké skupiny intenzívne zapojené do finančne motivovanej distribúcie malvéru a ransomwaru, pričom páchatelia počítačovej kriminality zohrávali kľúčové úlohy v rámci medzinárodnej malvérovej zločineckej siete *GozNym,* ktorá bola rozbitá v máji 2019[15].

Moldavsko vyvinulo úsilie aj v súvislosti s bojom proti korupcii, napríklad navýšilo ročný rozpočet protikorupčných inštitúcií vrátane národného úradu pre integritu, agentúry na vymáhanie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti a finančnej spravodajskej jednotky. V období od júna do augusta 2019 vláda pod vedením bývalej predsedníčky vlády Maie Sanduovej schválila program činnosti Partnerstvo pre odpolitizovanie štátu a akčný plán na roky 2019 a 2020, ktorým sa stanovil rámec vyšetrovania korupcie, a činnosť protikorupčnej prokuratúry sa zamerala na prípady veľkej korupcie. Zákon o prokuratúre bol zmenený tak, aby sa uskutočnilo nové výberové konanie na funkciu generálneho prokurátora. Otázky týkajúce sa procesu výberu generálneho prokurátora viedli k tomu, že 12. novembra 2019 bola moldavskej vláde hlasovaním vyslovená nedôvera. Nová vláda, ktorá bola ustanovená 14. novembra 2019, predstavila program do jesene 2020 a 11. decembra 2019 schválila akčný plán na obdobie 2020 – 2023 vrátane boja proti korupcii, reformy súdnictva a vyšetrovania bankových podvodov. Moldavsko sa 28. mája 2020 oficiálne pripojilo k istanbulskému akčnému plánu boja proti korupcii, ktorý je súčasťou siete OECD na boj proti korupcii. Moldavsko okrem toho 21. mája 2020 prijalo zákon o sankciách za pranie špinavých peňazí.

V rámci iniciatívy reformy súdnictva vláda v decembri 2019 navrhla zmeny zákona o Vyššej súdnej rade[16], ktoré boli prijaté a vyhlásené. Čakalo sa na naliehavé stanovisko Benátskej komisie k návrhu zákona, v ktorom bolo vyjadrené poľutovanie nad zmenami, ktoré boli považované za uponáhľané[17]. V rámci týchto zmien boli v marci 2020 vymenovaní štyria laickí členovia Vyššej súdnej rady. Návrhy ústavných zmien týkajúcich sa reformy súdnictva, najmä Vyššej súdnej rady, boli predložené Benátskej komisii. Hoci niekoľko návrhov bolo vnímaných pozitívne, Benátska komisia v marci 2020 kritizovala vymenovanie laických členov a vyzvala vládu, aby tento problém riešila v procese ústavnej reformy.[18] Návrh stratégie reformy súdnictva a návrh akčného plánu na roky 2020 – 2023 boli predložené Rade Európy na konzultáciu.

Moldavsko 19. júla 2019 dočasne na štyri mesiace pozastavilo schému Občianstvo za investície; v decembri 2019 sa toto pozastavenie predĺžilo o ďalšie dva mesiace. Od spustenia programu do vyhlásenia moratória získalo občianstvo Moldavska osem osôb a 34 žiadostí (predložených pred vyhlásením prvého moratória) sa naďalej spracúva. Vláda 26. februára 2020 prijala nový zákon, ktorým sa do 1. septembra 2020 zaviedlo nové moratórium. O zákone sa hlasovalo 28. februára 2020 v dvoch čítaniach a nové moratórium nadobudlo platnosť 20. marca 2020. Parlament 18. júna 2020 prijal zákon, ktorým sa od 1. septembra 2020 (koniec existujúceho moratória) ruší program Občianstvo za investície. Kým sa program

[15] Zločinecká sieť využila malvér GozNym, aby okradla viac ako 41 000 obetí, predovšetkým podniky a ich finančné inštitúcie. Na šifrovanie malvéru tak, aby ho antivírusový softvér nedokázal odhaliť, sa využívali tzv. kryptéry (crypters) – jeden aj v meste Balti v Moldavsku.

[16] Zákon č. 193 z 20. decembra 2019 týkajúci sa zmeny zákona o Vyššej súdnej rade.

[17] Stanovisko Benátskej komisie CDL-PI(2020)001.

[18] Stanovisko Benátskej komisie CDL-AD(2020)001.

nezruší, budú sa naďalej spracovávať iba existujúce žiadosti. Komisia dôkladne monitoruje skutočnosť, že v prípade žiadostí, ktoré boli prijaté pred nadobudnutím platnosti moratória a ktoré sa naďalej budú spracovávať až do zrušenia programu k 1. septembru 2020, sú zavedené rozsiahle bezpečnostné kontroly a previerky osôb.

V súvislosti s krízou spôsobenou ochorením COVID-19 parlament vyhlásil 17. marca 2020 výnimočný stav na 60 dní, pričom upravil zákon o výnimočnom stave tak, aby umožnil parlamentu hlasovať o organických zákonoch a vytvoril určitú mieru flexibility pre vládne orgány, ktoré riadia výnimočný stav, t. j. komisiu pre výnimočné situácie koordinovanú predsedom vlády, ministerstvom vnútra a inšpektorátom pre núdzové situácie. V ten istý deň bol vyhlásený výnimočný stav v Podnestersku, pričom pôvodne bol vyhlásený iba na 30 dní, no potom sa predĺžil do 15. mája. Vláda 1. apríla prevzala zodpovednosť za sociálno-ekonomický balík na riešenie dôsledkov pandémie COVID-19, ktorý ústavný súd 9. apríla pozastavil a 13. apríla vyhlásil za protiústavný. Komisia pre výnimočné situácie prijala 10. apríla väčšinu opatrení obsiahnutých v balíku. Parlament 23. apríla prijal príslušnú opravu rozpočtu, pričom prezident vyhlásil súvisiace zákony, ktoré nadobudli účinnosť 25. apríla.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Moldavsko prijalo opatrenia identifikované v druhej správe a ďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Hoci bývalá moldavská vláda pod vedením vtedajšej predsedníčky vlády Maie Sanduovej začala prijímať dôležité opatrenia s ohľadom na protikorupčné kritérium, toto úsilie musí v plnej miere vykonať a udržať aj nová vláda. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať. Pokiaľ ide o nelegálnu migráciu, Moldavsko potrebuje vystupňovať úsilie a musí prijať opatrenia na riešenie zvýšeného počtu neopodstatnených žiadostí o azyl.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- posilniť operačnú spoluprácu s cieľom dosiahnuť rýchle zníženie počtu neopodstatnených žiadostí o azyl podaných moldavskými štátnymi príslušníkmi v priestore Schengen+,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- naďalej viesť účinné konzultácie s cieľom prijať strategickú koncepciu a akčný plán reformy súdnictva na základe komplexných analýz, pričom treba zabezpečiť široký konsenzus zainteresovaných strán a striktne dodržiavať ústavu a európske normy,
- zabezpečiť pokrok s ohľadom na prijímanie ústavných zmien týkajúcich sa súdnictva v súlade s odporúčaniami Benátskej komisie,
- výrazne znížiť existujúci počet elektronických vyhlásení nespracovaných zo strany národného úradu pre integritu a zabezpečiť účinné vykonávanie stratégie na vymáhanie majetku a systému majetkových priznaní s ohľadom na všetkých vysokopostavených aktérov,
- zintenzívniť úsilie s cieľom vykonať a dokončiť nestranné a komplexné vyšetrovanie a trestné stíhanie bankového podvodu z roku 2014 s cieľom bezodkladne postaviť všetkých zodpovedných pred súd a získať späť zneužité finančné prostriedky.

Ukrajina

Nelegálna migrácia, žiadosti o azyl, readmisia

V rokoch 2018 až 2019 sa počet odopretí vstupu ukrajinským štátnym príslušníkom do priestoru Schengen+ zvýšil o 25 % (z 53 185 na 66 390), takisto počet identifikovaných ukrajinských štátnych príslušníkov s nelegálnym pobytom sa zvýšil o 11 % (z 37 410 na 41 705).
Počet žiadostí o azyl, ktoré podali ukrajinskí štátni príslušníci v priestore Schengen+, sa znížil o 5 %, pričom v roku 2019 bolo podaných 9 505 žiadostí a v roku 2018 bolo podaných 10 035 žiadostí. Miera uznaných žiadostí o azyl sa v roku 2019 znížila na 10,2 % (v roku 2018 bola táto miera na úrovni 17,3 %). V prvom štvrťroku 2020 bolo nahlásených 1 570 žiadostí o azyl, čo je o 41 % menej ako v rovnakom období roku 2019.

Pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti readmisie, došlo k poklesu miery návratu. Miera návratu sa v roku 2019 znížila na 73 % (v roku 2018 bola na úrovni 85 %), pričom skutočne vrátených bolo 27 200 ukrajinských štátnych príslušníkov. Keďže však členské štáty EÚ hovoria o dobrej spolupráci v oblasti readmisie medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi, ako aj štátnymi príslušníkmi tretích krajín, táto znížená miera návratu by nemala byť pripisovaná nedostatočnej výkonnosti ani zmenám v spolupráci. V rámci prebiehajúceho projektu financovaného EÚ sa poskytne elektronický systém správy prípadov readmisie, ktorého cieľom je ešte viac zefektívniť operačnú spoluprácu.

Ukrajina naďalej organizovala informačné kampane zamerané na informovanie ukrajinských štátnych príslušníkov o ich právach a povinnostiach, keď cestujú do EÚ a sú oslobodení od vízovej povinnosti.

Ukrajina zintenzívňuje úsilie v oblasti riadenia hraníc. Kabinet ministrov v januári 2019 zriadil medziagentúrnu pracovnú skupinu s hlavným cieľom koordinovať operačné politiky súvisiace s riadením hraníc. S podporou expertov z EÚ bola vytvorená nová komplexná stratégia integrovaného riadenia hraníc na obdobie 2020 – 2025; táto stratégia bola prijatá v júli 2019. Sprievodný akčný plán bol prijatý v novembri 2019. Prebiehajú diskusie o potrebe kriminalizovať pašovanie všetkého tovaru (nielen tovaru podliehajúceho spotrebnej dani), čo predstavuje nevyhnutnú súčasť riadenia hraníc, no ukrajinská strana v tejto súvislosti zatiaľ neprijala jasný záväzok.

V súvislosti s krízou spôsobenou ochorením COVID-19 Ukrajina zaviedla súbor opatrení vrátane všeobecného zákazu vstupu cudzincov s výnimkami, pričom od 17. marca 2020 pozastavila všetky pravidelné komerčné medzinárodné lety, vlakovú a autobusovú dopravu z Ukrajiny a do Ukrajiny. K 25. marcu 2020 boli celoštátne zavedené ustanovenia týkajúce sa „výnimočnej situácie“, medzi ktoré patrili posilnené opatrenia verejného poriadku, povinné lekárske vyšetrenia osôb s príznakmi ochorenia COVID-19 a nútená hospitalizácia alebo karanténa týchto osôb, ako aj zlepšená komunikácia s občanmi či sanitárne opatrenia vrátane dezinfekcie verejných zariadení. Platnosť týchto opatrení bola predĺžená do 31. júla 2020, čo umožňuje zmiernenie obmedzení v jednotlivých regiónoch v závislosti od vývoja epidemiologickej situácie.

Počas tohto obdobia Ukrajina repatriovala niekoľko tisíc občanov, najmä prostredníctvom stoviek letov, ktoré sa na tento účel sporadicky organizovali. Vláda od 15. júna 2020 nariadila obnovenie služieb cezhraničnej dopravy na ukrajinských medzinárodných letiskách. Od tohto

dátumu sa komerčné letové služby postupne obnovujú aj na základe epidemiologických situácií, dvojstranných dohôd a zostávajúcich platných opatrení medzi tretími krajinami vrátane členských štátov EÚ.

Verejný poriadok a bezpečnosť

Ukrajinské organizované zločinecké skupiny sa čoraz viac zapájajú do obchodu s drogami, organizovanej majetkovej trestnej činnosti predovšetkým v oblasti motorových vozidiel, ako aj do systémov investičných podvodov či korupcie v športe. Často spolupracujú s organizovanými zločineckými skupinami z iných krajín. Ukrajinskí páchatelia počítačovej kriminality sa aj naďalej zapájajú do rôznych druhov počítačovej kriminality vrátane útokov na občanov a ciele EÚ. Okrem toho konflikt na Ukrajine a skutočnosť, že na niektorých častiach východnej hranice Ukrajiny sa nevykonávajú účinné kontroly, predstavujú aj naďalej riziko, že strelné zbrane a ďalší tovar, ktorý je predmetom nedovoleného obchodu/pašovania, sa z regiónu presmerujú do EÚ. Navyše v posledných rokoch Ukrajinci patria medzi najčastejšie hlásené obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ.

Ukrajina vystupňovala svoje úsilie v oblasti medzinárodnej spolupráce vrátane spolupráce s Europolom. Ukrajinské orgány presadzovania práva sa podieľajú na spoločných operáciách v rámci cyklu politík EÚ/platformy EMPACT. Ukrajina rozvíja medzinárodnú spoluprácu v oblasti presadzovania práva s cieľom bojovať proti organizovanej trestnej činnosti. EÚ aktívne podporuje ukrajinské orgány presadzovania práva v posilňovaní kapacít prostredníctvom hlavného podporného projektu PRAVO Police[19] a prostredníctvom poradnej misie EÚ. Ukrajina síce stále nemá vypracovanú komplexnú stratégiu reorganizácie sektora presadzovania práva, ale pokračuje v reforme štátnej polície. Nedávno vytvorená Bezpečnosť na boj proti organizovanej trestnej činnosti (SOCTA) pod vedením Ukrajiny, ktorá vychádza z metodiky Europolu, predstavuje významný krok z hľadiska boja proti organizovanej trestnej činnosti a z hľadiska zlepšenia internej medziagentúrnej spolupráce v oblasti presadzovania práva; zatiaľ však nebola schválená.

V oblasti boja proti korupcii Ukrajina nadviazala na už dosiahnutý pokrok, pokiaľ ide o vytvorenie účinného inštitucionálneho rámca vrátane nového najvyššieho protikorupčného súdu, ktorý začal fungovať 5. septembra 2019. Najvyšší protikorupčný súd ešte nemá k dispozícii stále priestory, čo je nevyhnutný predpoklad na zabezpečenie nezávislosti a udržateľnosti jeho práce. Dôležitým krokom bolo zrušenie povinnosti protikorupčných aktivistov a zahraničných členov dozorných rád štátom vlastnených podnikov predkladať elektronické vyhlásenie, ako aj to, že neoprávnené obohatenie sa opäť začalo považovať za trestný čin a zaviedli sa ustanovenia o konfiškácii, ktorá nie je založená na predchádzajúcom odsúdení. Podarilo sa dosiahnuť pokrok smerom k účinnému a automatizovanému overovaniu elektronických majetkových priznaní, a to najmä zabezpečením plného a automatického prístup k všetkým relevantným registrom a databázam pre Národnú agentúru na predchádzanie korupcii.

V októbri 2019 bol prijatý zákon, v ktorom sa stanovuje úplná reorganizácia Národnej agentúry na predchádzanie korupcii, predovšetkým ide o zmenu štruktúry riadenia

[19] Program v hodnote 36 miliónov EUR určený na podporu vytvorenia účinného systému presadzovania práva, v ktorom by sa dodržiavali ľudské práva, s cieľom podporiť obyvateľov Ukrajiny prostredníctvom poskytovania potrebnej podpory štátnej polícii Ukrajiny a iným ukrajinským orgánom, ktoré sú zodpovedné za presadzovanie práva (december 2017 – jún 2021).

z kolektívneho orgánu na jedného riaditeľa. Po transparentnom výberovom konaní, na ktorom sa zúčastnili aj medzinárodní experti, bol v januári 2020 vymenovaný nový riaditeľ tejto agentúry.

Po neustálom medzinárodnom nátlaku v posledných rokoch získal Národný protikorupčný úrad Ukrajiny (NABU) v októbri 2019 právomoc vykonávať nezávislé odpočúvanie.

Obavy týkajúce sa nezávislosti Špecializovanej protikorupčnej prokuratúry (SAPO), ktoré vznikli v roku 2018 v dôsledku obvinení riaditeľa SAPO zo závažného pochybenia, neboli odstránené. Napriek napätiu, ktoré vyvolali tieto obvinenia, NABU a SAPO v roku 2019 naďalej aktívne spolupracovali, pričom počas posledných šiestich mesiacov roku 2019 bola odhalená korupcia väčšieho počtu osôb než za celý rok 2018. Snahy o odvolanie riaditeľa NABU nabrali novú silu začiatkom februára 2020, keď sa pod parlamentný návrh na jeho odvolanie podpísalo viac ako 200 poslancov, hoci nebol splnený žiadny zo zákonných dôvodov na jeho odvolanie. Po kontroverznom a intenzívne spolitizovanom vymenovaní audítorov na vykonávanie externých auditov NABU, ktoré sa uskutočnilo v roku 2018, nové vedenie zrušilo predchádzajúce vymenovanie bez vykonania nového. Negatívny záver auditu predstavuje dôvod na odvolanie riaditeľa NABU.

Generálna prokuratúra začala v júni 2020 výberové konanie na pozíciu nového riaditeľa SAPO, pričom vymenovala štyroch členov do výberovej komisie. Ďalších sedem členov ešte vymenuje parlament. Predpokladá sa, že nový riaditeľ SAPO začne pracovať na jeseň 2020.

V decembri 2019 bol prijatý zákon, ktorým sa obnovila činnosť Štátneho úradu pre vyšetrovanie (SBI), ktorý zodpovedá za vyšetrovanie zneužitia právomoci verejných činiteľov (vrátane korupčných trestných činov, ktoré nepatria do právomoci NABU), a bol vymenovaný dočasný riaditeľ. Výber stáleho riaditeľa SBI sa oneskoril v dôsledku politického sporu v súvislosti so zložením výberovej komisie.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že Ukrajina prijala opatrenia identifikované v druhej správe a naďalej spĺňa kritériá na liberalizáciu vízového režimu. Napriek poklesu miery návratu dobrá spolupráca v oblasti readmisie pokračovala a mala by sa zachovať, ako aj spolupráca s EÚ a členskými štátmi, pokiaľ ide o opatrenia na boj proti migračným problémom a na zmiernenie bezpečnostných rizík. Ukrajina pokračovala vo svojom úsilí v oblasti právneho štátu. Je však potrebné vyvinúť ešte väčšie úsilie s cieľom zabezpečiť udržateľnosť výsledkov, najmä pokiaľ ide o boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, ako aj o zlepšenie systému integrovaného riadenia hraníc (vrátane kriminalizácie pašovania všetkého tovaru). Okamžité opatrenia sú potrebné aj na riešenie problémov spojených s nelegálnou migráciou.

Treba venovať ďalšiu pozornosť týmto oblastiam:

- posilniť operačnú spoluprácu s členskými štátmi s cieľom znížiť nelegálnu migráciu ukrajinských štátnych príslušníkov do priestoru Schengen+,
- pokračovať v organizovaní informačných kampaní o právach a povinnostiach spojených s bezvízovým stykom,
- zabezpečiť nezávislosť, účinnosť a udržateľnosť protikorupčného inštitucionálneho rámca a zabrániť spolitizovaniu práce všetkých orgánov presadzovania práva, riešiť predovšetkým pretrvávajúce obavy týkajúce sa nezávislosti a integrity SAPO, a to aj prostredníctvom zaistenia dôveryhodného výberového konania na výber nasledujúceho riaditeľa SAPO, zaistiť, aby vymenúvanie a odvolávanie vedúcich

pracovníkov všetkých orgánov presadzovania práva bolo v striktnom súlade so zákonom, zabezpečiť, aby obnovená Národná agentúra na predchádzanie korupcii dôveryhodne vykonávala svoj mandát, a to aj prostredníctvom pokračovania v prevádzke plne funkčného a účinného systému na overovanie majetkových priznaní,

- posilniť kapacity štátnej polície a zlepšiť spoluprácu a vymedzenie právomocí medzi orgánmi presadzovania práva s cieľom lepšie bojovať proti organizovanej trestnej činnosti.

III. Závery

Komisia sa domnieva, že na základe analýzy uvedenej v tejto správe a v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa požiadavky spojené s liberalizáciou vízového režimu v posudzovaných krajinách naďalej plnia. V tejto správe sú uvedené ďalšie opatrenia, ktoré je nutné prijať (v niektorých prípadoch okamžite) v konkrétnych oblastiach v záujme zabezpečenia nepretržitého plnenia kritérií.

V rámci širšej reakcie na COVID-19 Komisia presmeruje pomoc z nástroja predvstupovej pomoci a nástroja európskeho susedstva pre partnerov zo západného Balkánu a z Východného partnerstva na okamžité potreby a riešenie sociálno-ekonomických dôsledkov. Od začiatku pandémie zaviedli partneri zo západného Balkánu a z Východného partnerstva širokú škálu opatrení a repatriovali svojich štátnych príslušníkov z krajín vrátane priestoru Schengen+.

Počet **neopodstatnených žiadostí o azyl** v prípade **Albánska** a **Gruzínska** je naďalej zdrojom obáv. Niektoré členské štáty upozorňujú na fenomén, že žiadosti o azyl sa podávajú na účely vyhľadania lekárskej starostlivosti v EÚ (ide hlavne o Gruzíncov). Bola zaznamenaná zvýšená nelegálna migrácia z **Gruzínska, Ukrajiny, zo Srbska** a z **Bosny a Hercegoviny**. Miera nelegálnej migrácie **albánskych štátnych príslušníkov** je aj naďalej vysoká. Krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva prijali opatrenia na riešenie týchto problémov, ale treba vynaložiť ďalšie úsilie s cieľom zabezpečiť zlepšenie a udržateľnosť výsledkov.

V dôsledku nedostatočnej prijímacej kapacity v niektorých krajinách západného Balkánu (predovšetkým v Bosne a Hercegovine) vznikajú obavy, pokiaľ ide o schopnosť v plnej miere riešiť problémy spojené s nelegálnou migráciou. Napriek poklesu miery návratu spolupráca so všetkými krajinami západného Balkánu a Východného partnerstva v oblasti readmisie a návratu pokračuje bez problémov. Mala by sa však zachovať stabilná miera návratu a readmisie vlastných štátnych príslušníkov, zatiaľ čo readmisia štátnych príslušníkov tretích krajín by sa mala ďalej zlepšovať, a to najmä zo strany krajín západného Balkánu.

Je veľmi dôležité, aby sa rýchlo dokončili a vykonávali dohody o štatúte Frontexu, pretože to prispeje k posilneniu riadenia nelegálnej migrácie, hoci primárna zodpovednosť za riadenie hraníc zostáva v kompetencii krajín západného Balkánu.

S cieľom zabezpečiť dobre riadenú migráciu a bezpečnostné prostredie ako základnú podmienku nepretržitého plnenia kritérií Komisia naliehavo vyzýva všetky krajiny s bezvízovým režimom, **aby zabezpečili zosúladenie svojich predpisov s vízovou politikou EÚ**.

Krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva pokračovali v prijímaní opatrení **na predchádzanie organizovanej trestnej činnosti a boj proti nej**. Toto úsilie však treba zachovať a ešte viac zintenzívniť. Organizované zločinecké skupiny z týchto krajín aj naďalej obchodujú s nelegálnymi strelnými zbraňami a rôznymi nelegálnymi komoditami (najmä s drogami a tabakom), pokračujú v páchaní majetkovej trestnej činnosti, trestných činov

súvisiacich s motorovými vozidlami, v praní špinavých peňazí, obchodovaní s ľuďmi[20], prevádzačstve migrantov a počítačovej kriminalite.

Veľká korupcia zostáva problémom vo všetkých krajinách, na ktoré sa vzťahuje táto správa. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sa v správe uvádza, že **Moldavsko** musí urýchlene prijať okamžité opatrenia na zabezpečenie plnenia protikorupčného kritéria. Hoci vláda pod vedením bývalej predsedníčky Maie Sanduovej prijala niektoré dôležité opatrenia, nová moldavská vláda musí v tomto úsilí vytrvať a vykonať príslušné opatrenia. Na **Ukrajine** prebieha reformný proces (predovšetkým v oblasti boja proti korupcii) a očakáva sa dosiahnutie ešte výraznejšieho pokroku.

Spoločný akčný plán EÚ a západného Balkánu v oblasti boja proti terorizmu bol schválený 5. októbra 2018. O rok neskôr boli dohodnuté a podpísané dvojstranné dohody so všetkými partnermi zo západného Balkánu. Tieto dvojstranné dohody predstavujú dôležitý medzník pri riešení kľúčových prioritných oblastí bezpečnosti vrátane predchádzania všetkým formám radikalizácie a násilného extrémizmu a ťažkostí súvisiacich s návratom zahraničných teroristických bojovníkov a ich rodín. Tieto dohody treba začať aktívne vykonávať.

Uplatňovanie kritérií na liberalizáciu vízového režimu je neustály a prebiehajúci proces. Preto bude pokračovať dôkladné monitorovanie, a to aj prostredníctvom stretnutí vyšších úradníkov, ako aj prostredníctvom pravidelných zasadnutí Podvýboru pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť a dialógov medzi EÚ a krajinami, na ktoré sa uplatňuje bezvízový režim, a v prípade krajín západného Balkánu aj prostredníctvom pravidelných správ o rozširovaní (v náležitých prípadoch vrátane rokovaní o pristúpení k EÚ).

[20] Obchodovanie s ľuďmi zostáva veľmi výnosnou formou závažnej a organizovanej trestnej činnosti, ktorú podnecujú vysoké zisky a dopyt, v rámci ktorého sa podporujú všetky formy vykorisťovania. Pri obchodovaní nemusí nevyhnutne dochádzať k prekročeniu hraníc a s veľkým počtom obetí sa obchoduje v rámci vnútroštátnych hraníc, a to aj v rámci EÚ. Vyvinulo sa úsilie s cieľom riešiť obchodovanie s ľuďmi. Je naďalej kľúčové zabezpečiť, aby všetky obete (vrátane obetí, s ktorými sa obchoduje v rámci vnútroštátnych hraníc) mali prístup k náležitej pomoci a podpore so zreteľom na to, že ženy a dievčatá tvoria globálne väčšinu obetí, pričom sa s nimi obchoduje najmä na účely sexuálneho vykorisťovania. Jadrom všetkých opatrení zameraných proti obchodovaniu s ľuďmi musí byť predchádzanie, pričom sa treba zamerať na boj proti kultúre beztrestnosti všetkých páchateľov, pretože táto kultúra takúto trestnú činnosť podporuje.